

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ader>

ISSN 2651 - 5067

5 VE 8. SINIFLARDA İŞİTME CİHAZI KULLANAN ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ VE KELİME SERVETİNİN BELİRLENMESİ ¹ INVESTAGATING THE WRITTEN EXPRESSION SKILLS AND IDENTIFYING THE VUCABULARY OF 5TH AND 8TH GRADERS USING HEARING AID

Zekerya BATUR *

Büşra ATMACA**

* Doç.Dr. Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana
Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

**Bilim Uzmanı

Gönderilme Tarihi: 18.10.2018

Kabul Tarihi : 07.12.2018

Özet:

Bu çalışmada Denizli Yeşilköy İşitme Engelliler Ortaokulu 5 ve 8. sınıflarda cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerileri ele alınmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatım beceri düzeylerini belirlemek amacıyla uzman görüşleri doğrultusunda yazdırılacak konular belirlenmiştir. Çalışmada amaç işitme engellilerin yazılı anlatımdaki söz varlıklarını belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak yazdırma çalışmaları yaptırılmış ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Öğrenci Bilgi Formu ve Yazma Çalışmaları ile elde edilmiştir.

1 Bu çalışma Uşak Üniversitesi BAP Birimi tarafından desteklenen "5. ve 8. sınıf işitme cihazı kullanan öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin incelenmesi ve kelime servetinin belirlenmesi" adlı tezden üretilmiştir.

İşlem aşamasında ise Türkçe öğretmeni ve akademisyenlerden oluşan uzmanların görüşlerine göre belirlenen konuların anlatıldığı videolar yardımıyla öğrencilerin yazı yazması sağlanmıştır. Uzmanlar tarafından belirlenen konular birer hafta arayla Türkçe derslerinde yazdırılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiziyle analiz edilmiştir. Ayrıca yazdırılan konular iki Türkçe öğretmeni ve bir akademisyen tarafından değerlendirilerek geçerlik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazılı Anlatım, İşitme Engelli, Söz Varlığı, Türkçe eğitimi

Abstract: This study deals with the written expression skills of 5th and 8th grader hearing impaired students who use a device. With the aim of determining the written expression skills of the students, the topics to be written about will be determined in accordance with the expert opinion. The aim of the study is to determine the vocabulary of the hearing impaired in written expression. Writing exercises will be assigned for this aim. Descriptive survey model will be used in the study. The data of the study will be acquired with Student Information Form, Writing Form (Writing Exercises). As for the process, the topics determined in accordance with the expert opinion will be caused to be written about. The topics determined by experts will be caused to be written about in Turkish classes every other week. Content analysis will be applied to the acquired data. Moreover, the topics caused to be written about will be assessed by two Turkish teachers and an expert in order to provide validity and reliability.

Keywords: Written Expression, Hearing-impaired, Vocabulary

1.Giriş

İşitme Engelliler ve Özellikleri

İnsanların doğumdan itibaren hayatı öğrenmelerinde görme ve işitme önemli duyulardır. Bir bebek önce annesini daha sonra çevresini taklit ederek dili öğrenmektedir. Kulakta meydana gelen değişimler işitme kaybına neden olmaktadır (Çifci, 2001). İşitme güçlüğü ile doğan bir çocuk dolayısıyla dışa karşı tepkisiz kalacaktır. İşitmenin olması için bazı şartlar vardır: Sesin olması, bu sesin kulağın algılayacağı frekans aralığı içinde yer alması, var olan sesi algılayabilecek ve beyin merkezine ulaştıracak kulağın görevini yapabilir durumda olması, sesin kulak içinden beyin merkezine sorunsuz aktarılması, bu merkeze doğru anlamlandırılması ve yorumlanması gerekmektedir (Sarp, 2014). İşitme kayıplı olmak işitme süreci devam ederken herhangi bir aşamada bir sorunla işitme algısının gerçekleşmemesi durumudur.

İnsanın işitme sınırları 16-20.000 titreşim arasındadır (Ergül, 2006). Normal işiten bireyler bu frekans aralığındaki sesleri işitebilmektedir. Fakat işitme engelli bireyler frekans seçiciliği (frequency selectivity) azalmış olduğundan bu titreşim aralığındaki sesleri duyamamaktadır. Bu durumda tanıya uygun işitme cihazları devreye girmektedir. İşitme engellinin durumuna uygun bir cihazla sesler duyulabilir seviyeye getirilmektedir. Ama frekans seçiciliğinin azalması; karmaşık seslerden oluşan konuşma seslerini ayırt etme ve bunları arka plan gürültülerinden ayırabilme

yetilerinin de azalması anlamına gelebilmektedir (Ozimek vd., 2004). Bu durumda işitme cihazları ile sesin yükseltilmesi seslerin tanınmasını iyileştirmek için yeterli olmamaktadır, çünkü işitme cihazlarında ses yükseltildiğinde sinyal/gürültü oranı aynı kalmaktadır (Ozimek vd., 2004; Sevinç vd., 2015). Tüfekçioğlu (2003), işitme kaybı olan kişilerin tanılanma yaşının dil gelişimi açısından önemli olduğunu belirtmektedir. İşitme kaybı erken yaşta saptanan çocuk, cihazlandırıldığı takdirde dil girdilerinden mahrum olmamakta ve dil gelişimi devam etmektedir.

İşitme cihazlarının görevi, çevredeki sesleri bireyin duyabileceği seviyeye yükseltmektir. İşitme cihazları çocuğun; işitme kalıntısından en üst düzeyde yararlanabilmesine, etraftaki sesleri tanımaya ve bu sesler hakkında bilincinin artmasına, özgüveni yüksek, çevresi ile sürekli iletişimde bulunan bir birey olmasına, sözel dil becerilerinin gelişmesine ve konuşmasının anlaşılabilirliğinin artmasına yardımcı olmaktadır (Tekincan, 2009). Ayık (1998:14-15) ve Tüfekçioğlu (2001: 32) bu cihazların, çocuğun gereksinimine uygun olarak seçilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar.

İşitme Engelli Çocukların Eğitimi

İşitme engelliler eğitimlerine çeşitli okullarda devam edebilmektedirler. Kocabıyık' a (2015) göre işitme engelli okul yaşına geldiğinde işitme engelli eğitimi için üç yol vardır.

1. İşitme engelliler işiten çocuklarla aynı okula giderek kaynaştırma eğitimine tabi olmaktadır. İşitme engelli çocuklar söz konusu olduğunda kaynaştırma uygulamalarının amacını Tüfekçioğlu (1998); işitme engelli çocuğu işiten toplum için hazırlamak, normal işiten çocuklarla etkileşimi sayesinde toplumun genel değerlerini gözlemlemesini, dilini öğrenmesini ve uygun davranış biçimleri geliştirmesini sağlamak olarak belirtmektedir.

RAM' dan (Rehberlik Araştırma Merkezi) alınan raporlar doğrultusunda öğrenci bu okullara yönlendirilebilmektedir. Bazı öğretmenlere göre kaynaştırma eğitimi ile öğrenciler yaşlarıyla kaynaşmakta ve sosyal hayatta kendine yer bulmaktadır. Diğer yandan bazı öğretmenler ise kaynaştırma öğrencilerine yeterince vakit ayıramamaktan yakınmaktadır. Oysa RAM'ın onayıyla uygulanan kaynaştırma eğitimi işitme problemi olan öğrenciye sosyalleşme imkânı vermektedir. Çünkü işitme engellilerin sadece kendi aralarında kurdukları iletişim onları klikleştirmekte; dış dünya ve işitenlerle olan bağını zayıflatmaktadır. Birey kendi gibi olan engellilerle işaret dili vasıtasıyla iletişim kurmaktadır. Kocabıyık'ın çalışmasında da bahsettiği üzere işitme kayıplı bireylerin bu dili bilmeyen işiten insanlarla iletişim kurmaya çekindikleri bilinmektedir.

2. İşiten insanların bulunduğu okullarda işitme engelliler için ayrılmış özel sınıflarda – özel eğitim sınıflarında- devam ederler. Bu sınıflardaki bireyler okuldaki diğer çocuklar tarafından dışlanmaya maruz kalabilecekleri gibi yönetim ve öğretmenlerin çabalarıyla kaynaşma ve sosyalleşme de sağlanabilir. Bu sınıflarda işitme engelliler öğretmenleri

görev alırlar. İşitme engelliler öğretmenleri bu özel grubun ihtiyaçları doğrultusunda gerekli eğitim öğretimi sağlamaya çalışmaktadır.

3. İşitme engelliler için kurulmuş yatılı ya da gündüz eğitim veren okullar da mevcuttur. Bu okullar için de görüş ayrılığı söz konusudur. Kimi eğitimcilere göre bu okullar, öğrencilerin işiten insanlarla iletişimini güçleştirmektedir. Kimi eğitimcilere göre ise öğrenciler kendilerini bu okullarda rahat hissetmektedirler. Bu araştırmanın yapıldığı okul, gündüzlü işitme engelliler okuludur. Araştırma sırasındaki izlenimlerden hareketle buradaki öğrenciler kendileri gibi olanlarla eğitim almaktan memnun görülmektedir. Ayrıca okuldaki öğrenciler kendi aralarında genellikle işaret diliyle anlaşmaktadırlar.

İşitme engelli bireylerin öğrenim dönemleri devlet kanalıyla düzenlenmektedir. Bu öğrencilerin eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Halen Türkiye'de yatılı/gündüzlü kurum olarak 49 adet işitme engelliler ilköğretim okulu, ayrıca 7 adet gündüzlü işitme engelliler çok amaçlı meslek lisesi bulunmaktadır (Tüfekçioğlu, 2002). Bu kurumların yanı sıra destek hizmetleri sunan gerçek ve tüzel kişilerce açılmış MEB'e bağlı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri bulunmaktadır. Bu kurumların içine İÇEM' i (İşitme Engelli Çocuklar Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi) de dâhil etmek gerekir. Zira Eskişehir Anadolu Üniversitesi bünyesindeki bu kurum gerek engelli çocuklara gerek ebeveynlerine destek olmaktadır. İşitme engelli çocuklara işitsel-sözel yöntemle çağdaş bir eğitim programının kullanıldığı bir merkez olan İÇEM'de işitme engelli çocukların nitelikli eğitimi için gereken her tür faaliyet ve program merkez bünyesinde geliştirilmiştir. Türkiye'de okul öncesinden liseye bütün kademelerde işitme engelli çocuklara akademik eğitim veren tek öğretim kurumu olan İÇEM, işitme engelli çocukların eğitimi için bünyesinde çalıştırdığı tüm diğer destek ve gelişim programları ile birlikte bir model oluşturmaktadır.

Engelli bireyler eğitim hayatlarına okul öncesinde liseye kadar bahsedilen okullardan birinde devam etmektedirler. Daha sonra üniversite için işiten bireyler kadar çok seçenekleri olmasa da Eskişehir Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksek Okulu'nda yükseköğrenimlerine devam edebilmektedir. Engelliler Entegre Yüksekokulu 1993-1994 eğitim-öğretim yılında faaliyete geçmiştir. Uygulamalı Güzel Sanatlar Bölümünde; Grafik Sanatları Lisans Programı, Seramik Sanatları Lisans Programı; Bilgisayar Kullanımı Bölümünde; Bilgisayar Operatörlüğü Önlisans Programı; Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümünde; Yapı Ressamlığı Önlisans Programlarında eğitim verilmektedir. Bünyesinde bulunan bölümler, işitme engelli bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılayabilecek teknoloji ile donatılmıştır (Eskişehir Anadolu Üniversitesi internet sitesinden 29.10.2016 tarihinde alınmıştır). Çocuklar YGS puanıyla ya da özel yetenek sınavına göre bu okullara yerleştirilmektedirler. Bu okullarda eğitim alabilmeleri için Türkçe Eğitim Programı'na tabi tutulmaktadırlar.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın diğer araştırmalardan ayrılan yönleri; cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin izlediklerine ilişkin söz varlıklarının ortaya konması, konuya bağlı duygu ve

düşüncelerini yazarken bireyin kendini hangi kelimelerle ifade ettiğinin saptanması, işitme derecelerine göre yazma düzeylerindeki değişikliğe dikkat çekilmesidir.

İşitme engelli çocukların konuşma ve duyma yetilerini az kullanabilmeleri ya da hiç kullanamamaları görme duyusuyla yapılacak desteği gerekli kılmaktadır. Çalışmada gruba gerekli zaman ayrılarak ve sessiz videolar yardımıyla görsel destek sağlanarak yazma potansiyeli desteklenmektedir. Bu sayede öğrencilerin yazılarında kullandıkları sözcükler belirlenmektedir. Ayrıca çalışma grubundaki öğrencilerin kelime çeşitlilikleri ve bu kelimeleri kullanım sıklıkları da saptanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcükler hangi düzeydedir?” sorusuna bağlı olarak aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır:

1. Cihaz kullanan işitme engellilerin izlediklerine bağlı olarak yazılı anlatımlarındaki kelime sayı ve sıklıkları ne düzeydedir?
2. İşitme cihazı kullanan öğrencilerin izlediklerine bağlı olarak yazılı anlatım becerilerinde kullandıkları kelime türleri nelerdir?
3. İşitme cihazı kullanan öğrencilerin cümle kurma düzeyleri nedir?
4. İşitme cihazı kullanan öğrencilerin kurabildikleri cümlelerin yapıları nasıldır?
4. İşitme cihazı kullanan öğrencilerin farklı konularda yazdıkları yazılarında kelime türü açısından bir değişiklik var mıdır?
5. İşitme cihazı kullanan öğrencilerin farklı değişkenlere (anne- babanın eğitim durumu, anne ve babanın mesleği, işitme derecesi, kardeş sayısı, ailenin aylık geliri) göre yazılı anlatımda kullandıkları kelimeler açısından farklılıklar anlamlı mıdır?
6. İşitme cihazı kullanan öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanım düzeyleri nedir?

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel bir araştırma olup tarama modeli kullanılmıştır. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir (Büyüköztürk ve ark. 2008). Bu modelde geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemek önemsenmektedir. Araştırmaya konu olan olay birey ya da durum olduğu gibi tanımlanır. İncelenen duruma herhangi bir müdahale söz konusu değildir (Karasar, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında işitme engelliler ortaokuluna devam eden öğrencilerden seçilmiştir. Nitel araştırmalarda anlayış her bireyin biricik kabul edilmesidir. Özellikle özel eğitime ihtiyaç duyulan öğrencilerle yapılan çalışmalarda kişi sayısının azlığı, çalışmaların daha etkin yapılmasını

sağlamaktadır. Bu nedenle bu araştırmada çalışma grubu 16 kişiden oluşmaktadır. Bu sayı bir özel eğitim ve iki Türkçe eğitimi uzmanın görüşü alınarak belirlenmiştir.

Beşinci sınıfa devam eden 7 ve 8. sınıfa devam eden 9 öğrenci ile çalışılmıştır. Çalışmanın güvenilirliği açısından aynı Türkçe öğretmeninin derse girdiği aynı okuldaki iki şube seçilmiştir. Ayrıca yine güvenilirlik için başka tür engeli olan bireyler gruba dâhil edilmemiştir. Öğrenciler bu çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplarken kullanılan araçlar, çalışmacı tarafından düzenlenen öğrenci bilgi formu ve öğrencilerden serbest olarak yazmaları istenen yazılı çalışmalarıdır.

1. Öğrenci Bilgi Formu:

İşitme engelli çocukların genel bilgilerine ulaşabilmek amacıyla, bir bilgi formu hazırlanmıştır. Hazırlanan bilgi formu işitme engelli çocuğun kendisi tarafından doldurulmuştur. Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, anne- baba mesleği, ailenin ekonomik durumu, işitme kaybı derecesi, ailede başka engelli olup olmama durumu, yazma sürecini etkileyebilecek durumları belirlemeye yönelik toplam 20 sorulardan oluşan bir formdur.

2.Yazı Yazma Çalışmaları:

Öğrencilerin uzmanlarca belirlenen konulardaki videolar üzerine yazdıkları çalışmalarıdır. Beş haftalık araştırma süreci boyunca öğrencilerden elde edilen ürünlerdir.

İşlem Aşaması

Çalışmanın işlem aşaması pilot çalışma ve asıl çalışma olarak iki bölümde gerçekleşmektedir.

1.Hazırlık:

- Süreç içinde hedef grupla iletişim için araştırmacı tarafından işaret dili tercümanlık eğitimi alınmıştır.
- Çalışmaya başlamadan pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın verilerinden hareketle çalışmaya yön verilmiştir.
- İlgili kurumdan çalışma izni alındıktan sonra öğretmenlerle görüşülmüş ve çalışmanın aşamaları hakkında bilgi verilmiştir.

Okuldaki iki öğretmen ve bir uzmanla beş tema (empati, yaşlılara saygı, trafik kurallarına uyma, yardımseverlik, arkadaşlık) ve bu temaların işlendiği videolar seçilmiştir. Hangi temanın hangi hafta izletileceği belirlenmiştir. Seçim yapılırken özellikle konunun belirgin olmasına, içerikte konu dışına çıkmamış olmasına,

animasyon film olmasına, videonun beş dakikayı geçmemesine dikkat edilmiştir. Bu videolarla ilgili derse giren Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin uygun bulmasıyla videoların kullanılmasına karar verilmiştir. Elde edilen bulgular iki Türkçe öğretmeni tarafından yorumlanmıştır.

- Kişisel bilgi formu birçok uzmandan görüş alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik için iki akademisyenden görüş alınmıştır.

2. Pilot Uygulama Süreci:

Pilot uygulama için 8. sınıfa devam eden öğrenciler seçilmiştir. Bu sınıf kademesinin seçilmesindeki amaç, öğrencilerin asıl çalışmanın yapılacağı dönemde okuldan mezun olacak olmalarıdır.

8 öğrenciyle yapılan pilot uygulamada öğrencilere kendilerini tanıtan bir yazı yazmaları istenmiştir. Bu uygulamada bazı öğrenciler kendisi tanıtmış bazıları ise aileleri hakkında bilgi vermiştir. Öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin tür bilgilerinin zayıf olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle çalışmanın türe bağlı olarak yürütülmemesine karar verilmiştir. Bu çalışmada videolar haricinde herhangi bir materyal kullanılmamıştır.

3. Yazdırılacak Konuların Seçimi

Araştırmada kullanılacak videolardaki konular uzman (üç Türkçe öğretmeni iki özel eğitim uzmanı) görüşleriyle belirlenmiştir.

4. Veri Toplama Süreci:

- Öğretmen ve araştırmacı veri toplarken sınıfta beraber bulunmuştur.
- Öğrencilerin videoları anlamadığı durumlarda devreye girilmiştir.
- Videoda anlaşılmayan kısımlar tekrar izletilmiştir.

5. Veri Analiz Süreci:

- Kodlanan öğrencilerin kişisel bilgi formu ve yazma formlarından elde edilen bilgileri SPSS programına girilmiştir.
- SPSS konusunda araştırmaya katkıda bulunan akademisyenin yönlendirmeleriyle bu bilgilerin analizi yapılmıştır.
- Yazılı anlatım hataları ve noktalama işareti kullanımı tespit edilirken araştırmacı haricinde bir Türkçe öğretmeni tarafından daha öğrencilerin yazılı anlatımları incelenmiştir.

Ayrıca çalışmada elde edilen yazılı ürünlerin ve bilgi formlarından elde edilen veriler karşılaştırılarak içerik analizi yapılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken genellikle her bir soruyu ya da konu için sıklık dereceleri ve yüzdeler belirlenerek cetvel haline getirilir ve rapor edilir (Büyüköztürk ve ark. 2008).

6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Elde edilen bulguların doğru ve amacına hizmet edecek şekilde objektif olarak yorumlanabilmesi için aynı kâğıtlar iki Türkçe öğretmeni tarafından değerlendirilmiş ve ortak kararlar doğrultusunda veriler yorumlanmıştır. Bulgular işitme engellilerden elde edildiğinden özel eğitim uzmanları tarafından da incelenmiştir.

7.Raporlaştırma süreci:

- Veriler yorumlandıktan sonra tespit edilen eksiklik ve hatalı kullanımlar yorumlanmıştır.Tespit edilen hatalarla, işiten öğrencilerle yapılan çalışmalarda hatalar sıklık ve tür yönünden karşılaştırılmıştır.
- Gelecekte yapılacak çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde çalışmanın bulgularına yer verilmiş; bulgular yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. Videolara (temalara) bağlı olarak araştırmaya katılan işitme engelli öğrencilerin kullandıkları toplam kelime sayıları ortalamaları ve standart sapmaları

Empati (1. hafta)	16	37,43
Yaşlılara saygı (2. hafta)	16	41,18
Trafik kurallarına uymak(3. hafta)	16	35,93
Yardıms severlik (4. hafta)	16	45,43
Arkadaşlık (5. hafta)	16	36,50
Toplam hafta	16	39,30

Videolardaki temalar önceden araştırmacı ve yöntem kısmında bahsedilen akademisyen uzmanlarca belirlenmiştir. Ayrıca çalışma grubunun Türkçe derslerini sürdüren öğretmenden de görüş alınmıştır. Uygulama esnasında işitme engelli öğrencilerin temaları belirleyebilmeleri için işaret dili yardımıyla gerekli yönlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca içerik hakkında öğrencilerden gelen sorular cevaplandırılmıştır.

Aşağıda araştırmada kullanılan videoların içeriklerine ait özetler yer almaktadır.

Video 1'in teması "empati"dir. Videoda, bir çocuk engelli olduğundan dışarı çıkmak istememektedir. Bu duruma bir çare arayan anne oğluna kendi gibi engelli bir köpek alır. Köpek bilgisayar oynayan çocuğu top oynama konusunda rahatsız eder. Bu duruma başta karşı çıkan engelli çocuk sonunda iknâ olur ve köpekle beraber bahçeye çıkarlar.

Video 2'nin teması "yaşlılara saygı"dır. Videoda, yaşlı kadına kargoyla bir robot gelir. Robot günlük işlerde kadına yardımcı olur. Aynı zamanda yaşlı kadına da can yoldaşdır. Bir gün yaşlı kadın hastalanır ve ölür. Vefalı olan robot, pili bitinceye dek görevlerini yapmaya devam eder.

Video 3'ün teması "trafik kurallarına uymak" tır. Bir kız ve babası arabada seyir halindedirler. Bir kamyon şoförü ise hızlı bir şekilde yanlarından geçer. Ayrıca yola çöp atarak kız ve babasını tehlikeye sokar. Bu durum fazla uzun sürmez. Şoför biraz daha gittikten sonra polise yakalanır ve ceza alır. Kız ve babası ise yollarına devam eder.

Video 4'ün teması "yardımseverlik" tir. Yıldızları göğe bırakmakta görevli bir grup giderken bir kızın uçağı bozulur ve başka bir kızın evinin bahçesine düşer. Kız bu davetsiz misafire yardım etmek için kolları sıvar. Çeşitli yollar dener ama bir türlü uçağı tamir edemez. En sonunda bir paraşüt yapar ve onu arkadaşlarının yanına uğurlar.

Video 5'in teması "arkadaşlık" tır. Bir fare arkadaşlarıyla bisküvi yerken ev sahibesi temizliğe başlar. Bir fare de elektrikli süpürgenin içine hapsolür. Bunu gören arkadaşları kadının çabalarına rağmen süpürgeyi durdurup arkadaşlarını kurtarır.

Tablo 1' de görüldüğü üzere ortalama olarak en fazla kelime yardımseverlik temasında kullanılmıştır. Kelimelerin çok kullanıldığı temalardan az kullanıldığı temalara göre bir sıralama yapıldığında yaşlılara saygı, empati, arkadaşlık ve trafik kurallarına uygunluk gelmektedir.

5 hafta boyunca izletilen videolarda ortalama 39 kelime kullanılmıştır.

Tablo 2. Cihaz kullanan işitme engellilerinin yazma çalışmalarında kullandıkları kelime türlerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları

Tablo 2.	Öğrenci sayısı	Ortalama Kullanılan Kelime sayısı
Tekrarlı isim	16	141,62
Tekrarsız isim	16	70,31
Tekrarlı fiil	16	42,75
Tekrarsız fiil	16	35,18

Cihaz kullanan işitme engellilerinin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türlerine ilişkin yapılan betimsel istatistik sonuçlarına ait ortalama değeri incelendiğinde; işitme engellilerin en fazla tekrarlı isim, en az tekrarsız fiil kullandıkları anlaşılmaktadır.

Ailenin aylık gelirine bağlı olarak cihaz kullanan işitme engelli öğrencinin kelime servetlerinde anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek için Spearman's rho testi yapılmıştır. Bu test sonuçlarına ait frekans, korelasyon katsayıları ve anlamlılık değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencinin kelime dağarcığı ile ailenin aylık geliri arasındaki ilişkiye dair Spearman's rho korelasyon analizi sonuçları

Tablo 3.	Aylık Gelir	P
Tekrarlı isim	-,163	,545
Tekrarsız isim	-,203	,451
Tekrarlı fiil	-,197	,465
Tekrarsız fiil	-,407	,118

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3'te görüldüğü üzere cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türleri ile ailenin aylık gelir düzeyi arasındaki ilişkiler anlamlı değildir [$p > .05$]. Diğer yandan cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleriyle kelime kullarımları arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türlerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin anne eğitim durumuna göre Kruskal Wallis-H testi sonuçları

	Anne eğitim durumu	N	Sıralar ortalaması	Ki kare	P
Tekrarlı isim	Okuryazar değil	4	13,88	8,485	.037
	İlkokul mezunu	3	3,67		
	Ortaokul mezunu	6	7,92		
	Lise mezunu	3	7,33		
	Toplam	16			
Tekrarsız isim	Okuryazar değil	4	12,38	5,941	.115
	İlkokul mezunu	3	3,67		
	Ortaokul mezunu	6	7,92		
	Lise mezunu	3	9,33		
	Toplam	16			

Tekrarlı fiil	Okuryazar değil	4	9,13	4,366	.225
	İlkokul mezunu	3	5,00		
	Ortaokul mezunu	6	7,67		
	Lise mezunu	3	12,83		
	Toplam	16			
Tekrarsız fiil	Okuryazar değil	4	7,63	3,256	.354
	İlkokul mezunu	3	4,83		
	Ortaokul mezunu	6	9,50		
	Lise mezunu	3	11,33		
	Toplam	16			

Tablodaki Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında tekrarsız isim [$\chi^2=5,941$], tekrarlı fiil [$\chi^2=4,366$] ve tekrarsız fiil [$\chi^2=3,256$] türünü kullanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir [$p > 0.05$]. Bu bulgular anne eğitim durumu ne olursa olsun cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime servetlerindeki kelime türlerini kullanma düzeylerinin birbirine yakın ya da benzer olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında tekrarlı isim türünü kullanım düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir [$\chi^2=8,485$; $p < .05$]. Farkın hangi kaynağa ait olduğu belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde anne eğitim durumu okuryazar olmayan öğrencilerin tekrarlı isim türünü kullanma düzeylerinin [$X=5,50$], ilkokul mezunu [$X=2,00$] olanlara oranla fazla olduğu tespit edilmiştir [$p < .05$].

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin baba eğitim durumuna göre Kruskal Wallis-H testi sonuçları

Tablo 5.		N	Sıralar ortalaması	sd	Ki kare	P
Tekrarlı isim	Okuryazar değil	3	9,83	2	0,549	.760
	İlkokul mezunu	6	8,92			
	Ortaokul mezunu	7	7,57			
	Toplam	16				
Tekrarsız isim	Okuryazar değil	3	8,17	2	0,018	.991
	İlkokul mezunu	6	8,58			
	Ortaokul mezunu	7	8,57			
	Toplam	16				

Tekrarlı fiil	Okuryazar değil	3	6,17	2	2,139	.334
	İlkokul mezunu	6	10,67			
	Ortaokul mezunu	7	7,64			
	Toplam	16				
Tekrarsız fiil	Okuryazar değil	3	4,33	2	4,139	.126
	İlkokul mezunu	6	11,08			
	Ortaokul mezunu	7	8,07			
	Toplam	16				

Tablo 5'teki Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında tekrarlı isim [$\chi^2=0,549$], tekrarsız isim [$\chi^2=0,018$], tekrarlı fiil [$\chi^2=2,139$] ve tekrarsız fiil [$\chi^2=4,139$] türünü kullanma düzeylerinin baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir [$p > 0.05$]. Bu bulgular baba eğitim durumu ne olursa olsun cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığındaki kelime türlerini kullanma düzeylerinin birbirine yakın ya da benzer olduğunu göstermektedir.

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları

Tablo 6.						
	Cinsiyet	N	Sıralar ortalaması	Sıralar toplamı	U	P
Tekrarlı isim	Kız	7	10,36	72,50	18,500	.168
	Erkek	9	7,06	63,50		
	Toplam	16				
Tekrarsız isim	Kız	7	10,64	74,50	16,500	.112
	Erkek	9	6,83	61,50		
	Toplam	16				
Tekrarlı fiil	Kız	7	11,36	79,50	11,500	.034
	Erkek	9	6,28	56,50		
	Toplam	16				
Tekrarsız fiil	Kız	7	12,21	85,50	5,500	.006
	Erkek	9	5,61	50,50		
	Toplam	16				

Tablo 6' da görüldüğü gibi cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında tekrarlı isim ve tekrarsız isim türlerini kullanma düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır [$p > .05$]. Diğer taraftan, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin tekrarlı fiil ve tekrarsız fiil kullanma düzeylerinin cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür [$U_1=11,500$; $U_2=5,500$; $p < .05$]. Bu bulguya göre kız öğrencilerin hem tekrarlı fiil [$X=11,36$] hem de tekrarsız fiil kullanma düzeylerinin [$X=12,21$] erkeklerin kullanım düzeylerine [$X=6,28$; $X=5,61$] oranla yüksek olduğu söylenebilir.

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türlerinin sınıf türüne göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 7. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin sınıf kademesine göre Mann Whitney U testi sonuçları

Tablo 7.						
	Sınıf türü	N	Sıralar ortalaması	Sıralar toplamı	U	P
Tekrarlı isim	5	7	7,64	53,50	25,500	.525
	8	9	9,17	82,50		
	Toplam	16				
Tekrarsız isim	5	7	7,00	49,00	21,000	.266
	8	9	9,67	87,00		
	Toplam	16				
Tekrarlı fiil	5	7	8,93	62,50	28,500	.751
	8	9	8,17	73,50		
	Toplam	16				
Tekrarsız fiil	5	7	8,50	59,50	31,500	1.000
	8	9	8,50	76,50		
	Toplam	16				

Tablo 7' de görüldüğü üzere cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türlerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$).

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin işitme kaybı derecesine göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 8. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin işitme kaybı derecesine göre Kruskal Wallis-H testi sonuçları

Tablo 8.						
-----------------	--	--	--	--	--	--

	İşitme kaybı derecesi	N	Sıralar ortalaması	Ki kare	P
Tekrarlı isim	Çok hafif	3	4,00	4,494	.213
	Orta	7	9,21		
	İleri	5	9,00		
	Çok ileri	1	14,50		
	Toplam	16			
Tekrarsız isim	Çok hafif	3	4,33	3,854	.278
	Orta	7	9,29		
	İleri	5	8,80		
	Çok ileri	1	14,00		
	Toplam	16			
Tekrarlı fiil	Çok hafif	3	9,33	1,803	.614
	Orta	7	9,43		
	İleri	5	7,80		
	Çok ileri	1	3,00		
	Toplam	16			
Tekrarsız fiil	Çok hafif	3	7,17	2,309	.511
	Orta	7	9,71		
	İleri	5	6,70		
	Çok ileri	1	13,00		
	Toplam	16			

Tablo 8' deki Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında tekrarlı isim [$\chi^2=0,549$], tekrarsız isim [$\chi^2=0,018$], tekrarlı fiil [$\chi^2=2,139$] ve tekrarsız fiil [$\chi^2=4,139$] türünü kullanma düzeylerinin işitme kaybı düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir [$p > 0.05$]. Bu bulgular işitme derecesi ne olursa olsun cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığındaki kelime türlerini kullanma düzeylerinin birbirine yakın ya da benzer olduğunu göstermektedir.

Ailenin aylık gelirine bağlı olarak cihaz kullanan işitme engelli öğrencinin kelime dağarcığında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek için Spearman's rho testi yapılmıştır. Bu test sonuçlarına ait frekans, korelasyon katsayıları ve anlamlılık değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencinin kelime dağarcığı ile kardeş sayısı arasındaki ilişkiye dair Spearman's rho korelasyon analizi sonuçları

Tablo 9 .		Tekrarlı isim	Tekrarsız fiil	Tekrarlı fiil	Tekrarsız fiil
Spearman's rho Korelasyon katsayısı	Kardeş sayısı	-,334	-,283	-,386	-,656(**)

p	,206	,287	,140	,006
N	16	16	16	16

Tablo 9’ da görüldüğü üzere cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında fiil türünü kullanma düzeylerinin ile kardeş sayısı arasında anlamlı ve ters yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [$r = -.656$; $p > .05$]. Buna göre cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça tekrarsız fiil türünü kullanma düzeylerinin azalmaktadır. Başka bir deyişle, öğrencilerin beyan ettiği kardeş sayısı azaldıkça tekrarsız fiili türünü kullanım düzeylerinin arttığı söylenebilir. Diğer yandan cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında tekrarlı isim, tekrarsız fiil ve tekrarlı fiil türünü kullanma düzeylerinin ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin anne mesleğine göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime servetlerinde kullandıkları kelime türlerinin anne mesleğine göre Kruskal Wallis-H testi sonuçları

Tablo 10.		Annenin mesleği	N	Sıralar ortalaması	Ki kare	P
Tekrarlı isim	Memur	1	5,00	3,976	.553	
	İşçi	7	7,86			
	Hayvancılık	2	11,25			
	Ev temizliği	2	11,50			
	Tarım	3	5,83			
	Çalışmıyor	1	13,00			
	Toplam	16				
Tekrarsız isim	Memur	1	8,00	1,406	.924	
	İşçi	7	8,57			
	Hayvancılık	2	10,00			
	Ev temizliği	2	10,50			
	Tarım	3	6,00			
	Çalışmıyor	1	9,00			
	Toplam	16				
Tekrarlı fiil	Memur	1	13,00	9,525	.090	
	İşçi	7	8,21			
	Hayvancılık	2	7,50			
	Ev temizliği	2	15,50			

	Tarım	3	3,00		
	Çalışmıyor	1	10,50		
	Toplam	16			
Tekrarsız fiil	Memur	1	9,00	10,736	.057
	İşçi	7	8,14		
	Hayvancılık	2	12,25		
	Ev temizliği	2	15,50		
	Tarım	3	2,33		
	Çalışmıyor	1	7,50		
	Toplam	16			

Tablo 10' daki Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında tekrarlı isim [$\chi^2=3,976$], tekrarsız isim [$\chi^2=1,406$], tekrarlı fiil [$\chi^2=9,525$] ve tekrarsız fiil [$\chi^2=410,736$] türünü kullanma düzeylerinin annenin mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir [$p > 0.05$]. Bu bulgular anne mesleği ne olursa olsun cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığındaki kelime türlerini kullanma düzeylerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında kullandıkları kelime türlerinin baba mesleğine göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 11. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kelime dağarcığında kullandıkları kelime türlerinin baba mesleğine göre Kruskal Wallis-H testi sonuçları

Tablo 11.		Babanın mesleği	N	Sıralar ortalaması	Ki kare	P
Tekrarlı isim	Şoför	5	5,10	6,798	.147	
	İşçi	7	11,00			
	Hayvancılık	1	8,00			
	Tarım	1	6,00			
	Diğer	2	9,75			
	Toplam	16				
Tekrarsız isim	Şoför	5	4,50	6,798	.147	
	İşçi	7	11,36			
	Hayvancılık	1	6,00			
	Tarım	1	7,00			
	Diğer	2	10,50			
	Toplam	16				
Tekrarlı fiil	Şoför	5	6,00	2,288	.683	
	İşçi	7	9,43			
	Hayvancılık	1	12,00			

	Tarım	1	9,00		
	Diğer	2	9,50		
	Toplam	16			
Tekrarsız fiil	Şoför	5	5,70	4,706	.319
	İşçi	7	11,00		
	Hayvancılık	1	11,50		
	Tarım	1	6,00		
	Diğer	2	6,50		
	Toplam	16			

Tablo 11’deki Kruskal Wallis testi sonuçları incelendiğinde, cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında tekrarlı isim [$\chi^2=4,919$], tekrarsız isim [$\chi^2=6,798$], tekrarlı fiil [$\chi^2=2,288$] ve tekrarsız fiil [$\chi^2=4,706$] türünü kullanma düzeylerinin babanın mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir [$p>0.05$]. Bu bulgular baba mesleği ne olursa olsun cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarındaki kelime türlerini kullanma düzeylerinin birbirine yakın ya da benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin noktalama işaretleri kullanma sıklığı

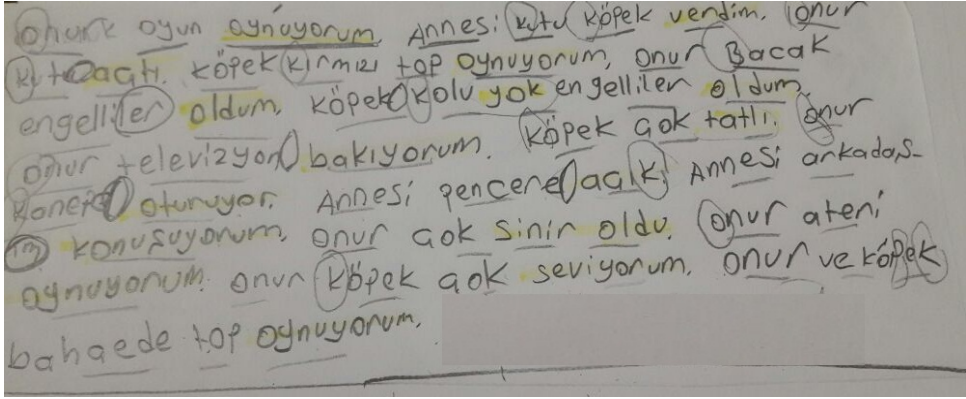
Noktalama işaretleri	Öğrenciler															
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9
Nokta	64	16	42	15	31	6	3	5	34	18	45	1	0	0	12	0
Virgül	3	0	0	0	0	13	0	0	0	5	4	0	0	0	2	0
İki nokta	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noktalı virgül	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kısa Çizgi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Üç Nokta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Soru İşareti	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

** “K” harfi kız öğrenciler, “E” harfi erkek öğrencileri temsil eder.

Tablo 13’te öğrencilerin kullandıkları noktalama işaretleri görülmektedir. İşitme engelli öğrenciler yazılı anlatımlarında en çok kullandıkları noktalama işareti, noktadır. K1 öğrencisi bu konuda azami dikkat etmiş ve uygun olan her yerde nokta kullanmıştır (bkz. Şekil 3.).

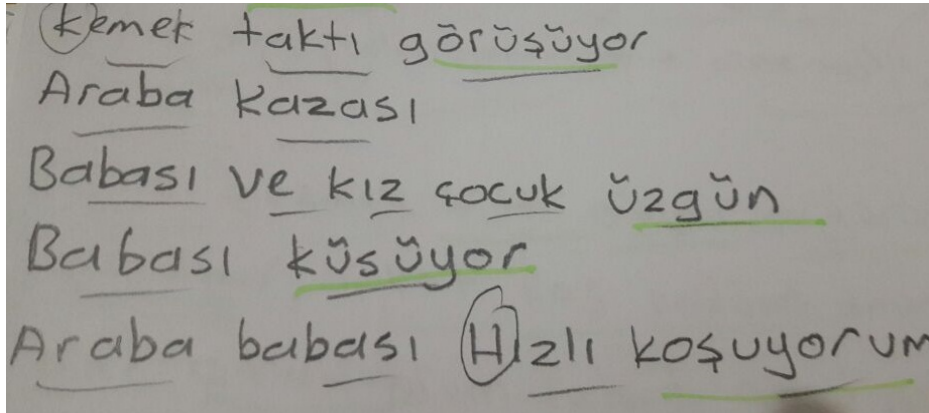
Beşinci sınıf düzeyindeki öğrenciler; E1, E2, E3, E4 ve K1, K2, K3’ tür. Bu öğrencilerin kullandıkları noktalama işaretlerinin toplamı 238’dir. Sekizinci sınıf düzeyindeki öğrenciler ise E5, E6, E7, E8, E9 ve K4, K5, K6, K7’dir. Bu öğrencilerin kullandıkları noktalama işaretlerinin toplamı 85’tir. Çalışma grubunda beşinci sınıfa devam eden öğrencilerin sayısı sekizinci sınıfa devam edenlerinkinden azken noktalama işareti kullanma eğilimi beşinci sınıf düzeyinde daha fazladır.

Şekil 3. Yazı Yazma Çalışması

Buna karşın bazı öğrenciler uygun olan yerlerde bazen noktalama işaretlerini kullanmış, bazense bu işaretlerini atlamışlardır (örneğin K6, E8). Kimi öğrenciler de hiçbir noktalama işareti kullanmamışlar ve cümleleri alt alta yazmayı tercih etmişlerdir. Bu şekilde yazdıklarını bir metin formatından uzaklaştırmışlardır (E6, E7, K9 / Bu yazı formu için bkz. şekil 4).

Şekil 4. Yazı Yazma Çalışması

Öğrencilerin yazılı anlatım becerileri incelediğinde noktalama işaretlerine ilişkin aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Öğrenciler arasında E6, E7 ve E9 dışında kalan öğrencilerin nokta kullandıkları, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla nokta kullandıkları görülmüştür. Kız öğrencilerin (7 kız) noktalama işareti kullanma sayılarının toplamı 197 iken erkek öğrencilerin (9 erkek) işaret kullanma toplam sayıları 126 'dır. Bu durumda kız öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanma eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu söylenebilir. Bu sonuç, orta öğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin

cinsiyetlerine göre noktalama konusuna ait puanlar arasında kızların lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşan Turhan (2008)' in çalışmasıyla örtüşmektedir.

K1 adlı kız öğrenci en fazla (68) noktalama işareti kullanırken; E4 adlı erkek öğrenci ise erkekler arasında en fazla (49) nokta kullanan öğrenci olduğu görülmüştür. E9 adlı öğrenciyse hiçbir noktalama işareti kullanmadığı gibi cümleleri alt alta yazmıştır. Noktalama işaretlerinden noktalı virgöl ve üç nokta hiç kullanılmamıştır. En çok kullanılan işaret nokta olmakla beraber, kız öğrencilerden biri (K6) cümleyi bitirmek yerine virgöl kullanarak sıralı cümle mantığıyla yazısını sürdürmüştür. Dolayısıyla noktadan daha fazla virgöl kullanmıştır. Kızların kullandıkları noktalama işaretleri; nokta, virgöl, iki nokta, kısa çizgi, soru işaretiyken erkeklerin kullandıkları ise nokta ve virgüldür. Görüldüğü üzere kız öğrencilerin kullandığı noktalama işaretleri çeşitliliği erkek öğrencilere göre daha fazladır. Böyle bir genellemeye gitmekle beraber 5 ayrı temada yazılan yazılarda K7 adlı öğrenci sadece noktayı kullanmıştır. Bu işareti de yalnızca 3 kez kullanmıştır. Noktalama işareti kullanan öğrencilerin içinde en az noktalama işareti kullanan E9 adlı öğrencidir. Bu öğrenci yazılarında cümleleri alt alta yazmayı tercih etmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Yazılarında Tespit Edilen Hatalar ve Bu Hataların Görülme Sıklığı

Hata türleri	ÖĞRENCİLER															
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9
Büyük harf kullanım hatası	26	37	14	31	38	33	30	13	18	19	20	23	37	12	24	24
Hatalı heceses düşmesi-türemesi	4	8	7	2	0	4	6	7	9	3	4	6	7	0	1	3
Kip hataları (kullanılan kip sayısı)	2	2	1	4	4	2	3	2	3	2	2	3	3	1	3	1
Ek kullanma hatası	6	6	4	4	7	9	3	4	3	1	4	10	8	3	4	2
Kelimedeki harflerin yerinin değişmesi-yanlış harf kullanımı	0	0	0	5	6	1	0	0	0	2	2	0	5	3	8	0

İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında yazım kurallarına uygun cümle kurmaları bireysel farklılığa göre çeşitlenmiştir. Kimi öğrenciler anlaşılır yazmaya azami önem verirken kimi öğrenciler ise telgrafik cümleler kullanmışlardır. Telgrafik cümleler yazan öğrencilerin yazılı çalışmalarında tablo 13' te de belirtilen ek kullanmama, aynı zaman dilimi için birden fazla kip kullanma hataları tespit edilmiştir.

Tablo 13' e bağlı kalarak kullanım hataları tek tek ele alınacak olursa; büyük harf kullanım hatası; toplamda 399 defa yapılmıştır. Bu hata cümleye küçük harfle

başlanması, özel isimlerin küçük harfle yazılması ya da kelime içindeki harflerin küçük yazılması gerekirken büyük harfle yazılması şeklinde yapılmıştır (bkz. şekil 6.).

Tablo 14. Öğrencilerin Yazılı Çalışmalarında Tespit edilen Hatalar ve Bu Hataların Sıklık Değerleri

Tespit edilen hatalar	Hata sıklığı
Büyük harf kullanım hatası	399
Hatalı hece- ses düşmesi- türemesi	71
*Kip hataları (kullanılan kip sayısı)	3(Mak. değer)
Ek kullanma hatası	78
Kelimedeki harflerin yerinin değişmesi- yanlış harf kullanımı	32

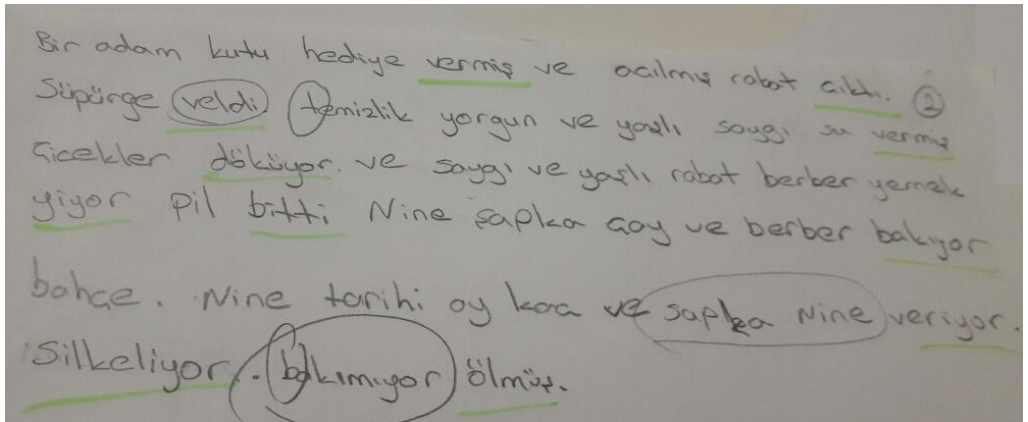
*Aynı yazıda aynı zaman dilimi için kullanılan maksimum kip sayısını bildirir.

Tablo 15. Öğrencilerin Kullandıkları cümlelerin Yüklemine Göre Sınıflandırılması

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9
Yüklemine göre isim cümleleri	6	5	3	12	8	3	5	2	3	5	6	19	5	7	7	2
yüklemine göre fiil cümleleri	50	49	46	64	30	54	50	37	30	46	49	41	58	15	29	35

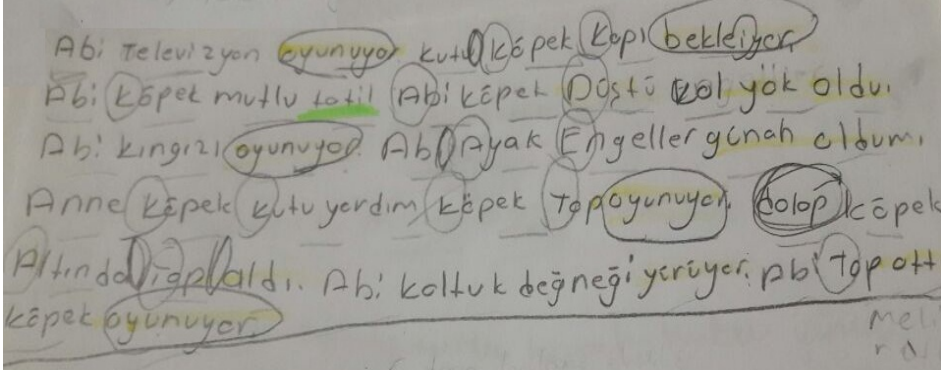
Tablo 15' e bakıldığında işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında daha çok fiil cümlelerine yer verdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra işaret dilinin etkisiyle öğrencilerin fiil cümlelerinin sonuna 'var' kelimesini kullandıkları da görülmüştür.

Şekil 5. Yazı Yazma Çalışması

Hatalı hece- ses düşmesi- türemesi; toplamda 71 defa yapılmıştır. Hatalı ses türemesinde en fazla gözlenen hata oyna- şeklinde olan fiili oyuna- şeklinde yazmalarıdır. Diğer yandan hatalı ses düşmesiyle de karşılaşılmıştır.

Şekil 6. Yazı Yazma Çalışması

Kip hatalarından kasıt aynı zaman içinde olan bir olayı anlatırken öğrencilerin kaç farklı kiple anlattıkları üzerinde durulmuştur. Bazı öğrenciler (K3,E7,E9) aynı zamanda olan durumlar için aynı kipi kullanırken bazı öğrencilerse (K4, K5, K7, E2, E5, E6, E8) üç dört farklı zaman ekine yer vermişlerdir (bkz. Şekil 6).

Ek kullanma hatasına en çok rastlanan hata şahıs eklerinin kullanımındadır. Hemen hemen her öğrenci 3. tekil kişi olarak yazılması gereken fiilleri 1. tekil kişiyle çekimlemiştir (örneğin; teyze yere 'düşüyor' değil 'düşüyorum'- bkz. şekil 4.). Kelimedeki harflerin yerinin değişmesi- yanlış harf kullanımı 32 kez yapılmıştır. Toplamda kız öğrenciler 297 hata yaparken erkek öğrenciler 309 hata yapmışlardır.

Araştırmada kelime sıklığı verileri hesaplanırken bütün kelime türleri sayılmıştır (özel isim, sayı, bağlaç vb.). Çalışmaya katılan 16 öğrenciden, beş farklı temada 80 adet yazılı veriden, toplam 2737 kelimeye ulaşılmıştır. Elde edilen verilerden toplam çeşit kelime sayısı 370'tir. Ortaya çıkan toplam sıklık sayısı 32131'dir.

Çalışmada öğrenciler cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde; toplam kelime ve çeşit kelime kullanımları bakımından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Benzer sonuçlar Karakaya (2011) tez çalışmasında da yer almaktadır. Bu çalışmada söz varlığı bakımından isim kullanımında cinsiyete bağlı herhangi bir farklılığa rastlanılmamıştır. Diğer yandan kız öğrencilerin daha çok fiil türünde kelime kullandıkları belirlenmiştir (bkz. tablo 6.). Karakaya'nın çalışmasında ise erkek öğrenciler daha başarılıdır.

Çalışmada en fazla kelime servetinin gözlemlendiği tema 'yardımseverlik' olmuştur. Bunu sırasıyla yaşlılara saygı, empati, arkadaşlık, trafik kurallarına uymak şeklindedir. En fazla tekrar edilen isim 'kız'; fiil ise 'düş-' tür. Bunun dışında göze çarpan frekans değerlerinin olduğu kelimeler; fare, çocuk, köpek, ve, robot, anne ve git-, ol-, oyna-, yap-, ver- şeklindedir.

Tartışma ve Sonuç

İşitme engelli öğrencilerin ana dili öğrenmelerinde desteğe ihtiyaçları vardır. Bu nedenle yapılan çalışmalarda işitme engelli öğrencilerin hangi alanda ne gibi eksikliklerinin olduğu saptanmalıdır. Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazma becerilerindeki durumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmanın verileri, 16 cihaz kullanan işitme engelli öğrenciden her hafta bir ders saatinde yazılı çalışma yaptırılarak beş haftada toplanmıştır. Beş farklı temaya ait videolardan hareketle öğrencilerden serbest yazı yazmaları istenmiş, toplam 80 adet veri elde edilmiştir. Bu verilerde toplam kelime sayısı 2950 olarak tespit edilmiştir. Toplam çeşit(tekrarsız türde) kelime sayısı 1688 olarak belirlenirken toplam sıklık(tekrarlı kelime) sayısı 1262' dir. Her öğrencinin bir kağıt için kullandığı ortalama kelime sayısı ise 39 olarak tespit edilmiştir (bkz. Tablo 1).

Karakaya' nın (2011) yüksek lisans tezinde 90 öğrenciden, üç farklı türde (anı, serbest konu, otobiyografi) toplam 270 adet yazılı veriden, toplam 35055 kelimeye ulaşılmıştır. Elde edilen verilerden toplam çeşit kelime sayısı 2924"tür. Ortaya çıkan toplam sıklık sayısı 32131'dir. Bu çalışmada- sayısal verilerden yola çıkarak- her öğrencinin bir kağıt için kullandığı ortalama kelime sayısı 130 civarındadır.

Tüysüz'ün (2007), "Gediz (Merkez) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Aktif Kelime Servetlerinin Tespiti (Yazılı Anlatım) (Gediz İlçe Örneği)" adlı çalışması 90 sekizinci sınıf öğrencinin rastgele seçilmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmada 270 veriden 36518 toplam kelimeye, 2813 çeşit kelimeye, 33705 kelime sıklık sayısı tespit edilmiştir. Bu çalışmada her öğrencinin bir kağıt için kullandığı kelime 135 civarındadır.

Toplam kelime, kelime çeşidi, kelime sıklığı bakımından Tüysüz ve Karakaya'nın çalıştıkları öğrenciler daha başarılıdır. Bahsi geçen çalışmalarda her bir kağıt için kullanılan ortalama kelime sayısı bu çalışmada elde edilen kelimelerden de oldukça fazladır. Çıkan sonuçlar arasındaki belirgin farklılık adı geçen çalışmaların normal işiten öğrencilerle yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 2' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmada ilköğretim 5. ve 8. sınıf 16 cihaz kullanan işitme engelli öğrencinin 80 adet yazılı çalışmasında toplam 2950 kelime tespit edilmiştir. En fazla tekrarlı isim (2266) en az tekrarsız fiil (563) türünde kelime kullanmışlardır. Diğer yandan tekrarsız isim türünde 1125 kelime, tekrarlı fiil türünde 684 kelime tespit edilmiştir.

Çıplak'ın (2005) yüksek lisans tezinde, 8.sınıflardan random (rast gele) yöntemiyle seçilen 30 öğrenciye üç farklı türde yazdırılan 90 adet yazılı veriden toplamda 9284 kelime tespit edilmiştir. Toplam çeşitte yani tekrarsız türde, 1177 kelimenin 834 kelimesi isim, 343 kelimesi ise fiil olarak belirlenmiştir.

Bu çalışma Çıplak'ın çalışması kelime türü bakımından karşılaştırıldığında; cihaz kullanan işitme engelli öğrenciler ortalama olarak kağıt başına tekrarsız türde 14 kelimeye yer vermiştir. Oysa Çıplak'ın çalışmasında bu sayı 9'dur. Bu sonuçlar tekrarsız isim kullanımında normal öğrencilere göre işitme engelli öğrencilere daha başarılı kılmaştır. Böyle bir sonucun çıkmasının sebebi normal öğrencilerin daha fazla kelime tekrarı yapmalarına bağlanabilir.

Tablo 3' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmada cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleriyle kelime kullanımları arasında anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Çıplak (2005) ve Ünsal(2005) yüksek lisans tezlerinde de benzer sonuçlar elde edilmiş; gelir seviyesi düşük öğrenciler gelir seviyesi yüksek öğrencilere göre daha fazla kelime kullanmıştır. Sonuç olarak normal öğrencilerle işitme engelli öğrencilerin ailelerin gelir düzeylerine göre kelime kullanımları arasındaki ilişki benzer yönde çıkmıştır.

Tablo 4 ve 5' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmada işitme engelli öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarıyla öğrencilerin kelime kullanımları arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir. Diğer taraftan okur-yazar olmayan annelerin çocukları, ilköğretim mezunu annelerin çocuklarına göre daha fazla tekrarlı isim kullanmışlardır.

Deniz' in 2003 yılında yayınlanan "Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerin Durumu" adlı çalışmada anne ve babanın eğitim seviyesinin düşük olması, aile içi iletişime sınırlılık getireceğini ve daha az sayıda kelimeyle iletişim kurulacağını belirtmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere Deniz' in görüşü bu çalışmayla örtüşmemektedir.

Tablo 6' ya ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Çalışmada, 9 erkek ve 7 kız öğrenci bulunmaktadır. Kız öğrencilerin sayıları daha az olmalarına rağmen erkek öğrencilere göre daha fazla isim ve fiil kullanmışlardır (Bu yorum hem tekrarlı hem tekrarsız kelime türleri için geçerlidir.). Öğrencilerin yazılı çalışmaları incelendiğinde fiilleri yüklem olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Bu durumda kız öğrencilerin daha fazla cümle kurdukları çıkarımı yapılabilmektedir.

Ünsal'ın(2005) tez çalışmasında beşinci sınıftaki kız ve erkek öğrencilerin sözlü anlatımda kullandıkları kelime sayılarına bakıldığında, erkek öğrencilerin kullandıkları toplam kelime sayısının, kız öğrencilerin kullandıkları toplam kelime sayısından fazla olduğunu saptanmıştır. Erkek öğrenciler toplam 4463 kelime kullanırken, kız öğrenciler toplam 2735 kelime kullanmışlardır. Diğer yandan sekizinci sınıftaki kız ve erkek öğrencilerin sözlü anlatımda kullandıkları kelime sayılarına baktığımızda kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla kelime kullandıklarını belirlenmiştir. Kız öğrenciler 4794 kelime kullanırken, erkek öğrenciler 4161 kelime kullanmışlardır.

Çıplak'ın (2005) yüksek lisans tez çalışmasında kız öğrencilerin sayıca fazla olmaları dolayısıyla daha fazla kelime kullanmaları beklenirken, sadece toplam (tekrarlı) kelime sayısında erkeklerden daha fazla kelime vermişlerdir. Tekrarsız türde ise erkekler sayıca kızlardan az olmalarına rağmen daha fazla kelime kullanmışlardır. Bu nedenle Çıplak'ın bu tespitleri bu çalışmayla kısmen örtüşmektedir.

Duru'nun (2007) tez çalışmasında kız öğrencilerin üç türde (anı, otobiyografi ve serbest konu) de erkek öğrencilerden daha fazla toplam kelime ve çeşit (tekrarsız) kelime kullandıkları görülmüştür. Bu bağlamda, normal öğrencilerle çalışan Duru'nun vardığı sonuçlarla bu çalışmanın sonuçları örtüşmektedir.

Tablo 7' ye ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmada sınıf düzeyine göre kullanılan kelime türlerinde anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Bu çalışmada elde edilen verilerde 5. sınıf düzeyinde 942 tekrarlı isim, 357 tekrarsız isim; 298 tekrarlı fiil, 250 tekrarsız fiil tespit edilmiştir. Diğer yandan 8. sınıf düzeyinde 1324 tekrarlı isim, 675 tekrarsız isim; 386 tekrarlı fiil, 313 tekrarsız fiil kullanılmıştır.

Tablo 8' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu araştırmanın bulgularında öğrencilerin işitme kaybı derecesi ile kullandıkları kelime sayısı / türü arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu sonuçlar Karasu ve Girgin' in (2007) yayınladıkları makale sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bahsi geçen çalışmada, işitme engelli öğrencilerin işitme kayıpları yazılı anlatım beceri düzeylerini açıklamada yeterli olmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca Erdiken' in 2003 yılında yayınladığı "*İşitme Engelli Yüksekokul Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri*"adlı kitapta, çok ileri derecede işitme kayıplı öğrencilerin de yazılı anlatım becerilerinde gelişme gösterebilecekleri belirtilmiştir.

Tablo 9' a ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmada cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin kardeş sayılarıyla kullandıkları fiil türündeki kelime sayısı arasında ters bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin fiilleri yüklem olarak kullandıkları göz önünde bulundurulduğunda, kardeş sayısı fazla olan öğrencilerin daha az cümle kurdukları söylenebilmektedir. Oysa çalışmaya başlarken bunun tersi bir sonuç beklenmekteydi. Konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarda kardeş sayısı ile kelime kullanımı arasında ilişki arayan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Tablo 10 ve tablo 11' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışma bulgularına göre, anne ve babanın mesleğiyle cihaz kullanan işitme engellilerin kullandıkları kelime türleri arasındaki ilişki anlamlı değildir. Normal öğrencilerde anne baba mesleği ile kullandıkları kelimeleri ilişkilendiren çalışmaya rastlanılmamıştır.

Tablo 12' ye ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu araştırmada cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin en fazla kullandıkları noktalama işareti, 292 kullanım sayısı ile nokta olarak belirlenmiştir. Noktadan sonra en fazla kullanılan virgül 27 kez kullanılırken soru işareti iki yerde, kısa çizgi ve üç nokta bir yerde kullanılmıştır. Noktalı virgül ve üç nokta ise hiç kullanılmamıştır.

Tablo 13 ve 14' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu çalışmada cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerin yazılı çalışmalarında yaptıkları hatalar şu şekilde belirlenmiştir:

Yukarıdaki tablodaki hata başlıkları öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki rastlanan hata sıklıklarına göre oluşturulmuştur. Korucu ve Kurtlu'nun çalışmasında 6. sınıf 28 normal işiten öğrencinin düz temel dik yazılarında toplamda 128 büyük harf kullanım hatası tespit edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında bu çalışmada öğrenci başına 24 büyük harf kullanım hatası düşerken, normal öğrencilerle yapılan Korucu ve Kurtlu'nun çalışmasında bu oran 9' dur. Ayrıca Korucu ve Kurtlu'nun çalışmalarında belirledikleri başlıklarla bu çalışmadaki belirlenen başlıkların benzerlik göstermesi işitme engelli öğrencilerle normal işiten öğrencilerin hataları benzerlik göstermektedir.

Tablo 15' e ait bulguların diğer çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılması:

Bu araştırmada; öğrencilerden izledikleri animasyon videolardan hareketle belirlediği temayı anlatması istendiğinde, öğrencilerin kurdukları cümlelerdeki yüklem zamanının doğru olarak yazamadıkları görülmüştür. İşitme engelli öğrencilerin zaman ve ekleri cümlelerinde doğru olarak kullanamaması yazılı ifadelerini anlaşılabilir hale getirmiştir. Ayrıca kişi eklerini kullanmadaki kısıtlılık- sadece 1. tekil kişi ekini kullanmaları- anlam karışıklığına yol açmış ve eylemin kimin yaptığını belirsiz hale getirmiştir. Oysa yazının anlaşılabilir olması için; uygun sözcük, cümle ve paragraflarla dilin kurallarına uygun bir şekilde ifade ediliyor olması gerekmektedir. Öğrenciler sözcük yazmada hatalar yapmış, cümleler eksik bırakılmış ve çoğu zaman cümleleri alt alta yazarak metni bir paragraf görüntüsünden uzaklaştırmışlardır. Bu araştırmanın bulgularına bakıldığında işitme cihazı kullanan öğrencilerin, görsel yönden zengin etkileşimli materyaller ile eğitilmesi, kendine olan güvenlerinin de artmasına neden olacağını belirten Çıfci (2009)' nin görüşleriyle örtüşmektedir.

Sonuç olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilerine göre daha fazla kullandıkları, kızların fiillere erkeklere göre yer verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin videoların aracılığıyla daha kolay yazdıkları belirlenmiştir. Ayrıca işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında noktalama işaretlerini kullanırken çeşitli hatalar yaptıkları görülmüştür. Cihaz kullanan işitme engelli öğrencilerden bazıları noktalama işaretlerini yerinde, bazılarının ise işaretleri yanlış; diğer yandan bazı öğrencilerse kazanımda var olan noktalama işaretlerini hiç kullanmamışlardır. Bu durum, öğrencilerin noktalama işaretlerinin görevlerini bilmediklerini ya da uygulamalarda karşılaşmadıklarını düşündürmektedir. Bu noktadan hareketle öğrencilere özgü araştırmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Çifci, M. (2001). Dinleme Eğitimi ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler, A.K.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, II(2), 165–177.
- Ergül, R. R. (2006). Psikoakustik ve film sesinde algısallık, Selçuk İletişim, 4(3), (138-145).
- Sevinç ve diğerleri (2015). *İşitme Engelliler İçin Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Tüfekçioğlu, U. (2003). İşitme, Konuşma ve Görme Sorunu Olan Çocukların Eğitimi. U. Tüfekçioğlu (Ed.), *Çocuklarda işitme kaybının etkileri* (ss. 1-45). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 803.
- Kocabıyık, D. (2015). İşitme Engelli Öğrencilere Yönelik Türkiye Ve İngiltere’de Uygulanan Ana Dil Eğitiminin Karşılaştırılması. Ulusal Tez Merkezi (UMI: 421420).
- Tüfekçioğlu, U. (1998). İÇEM’de uygulandığı şekli ile doğal işitsel-sözel yaklaşım nedir? *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1-2), 113-123.
- Erdiken. B. (1989). Eskişehir sağırlar okulu ve anadolu üniversitesi içem’de ortaokul sınıflarına devam eden 13-14 yaş işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin betimlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdiken. B. (1996). Anadolu üniversitesi içem lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde işbirliği-gözlem yöntemiyle anlatım yönteminin karşılaştırılması. Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güldür, F. (2005). İşitme engelliler ilköğretim okuluna devam eden öğrencilerin dört işleme dayalı matematik problemlerini çözme davranışlarının incelenmesi. Ulusal Tez Merkezi (UMI NO: 188000)
- Karasu, H. P. , Girgin, Ü (2007). Kaynaştırmadaki İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Beceri Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007/1.
- Sarıkaya, E (2011). İşitme engelli çocukların öğretmenlerinin işitme engelli çocukların okuma yazma öğrenmelerine ilişkin görüş ve önerileri. Ulusal Tez Merkezi (UMI NO: 286821)
- Karasu, P. (2010). İşitme engelli ve işiten ilköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım etkinlik ürünlerinin karşılaştırılması. Ulusal Tez Merkezi (UMI: 309482)
- Turğut, N. (2012) . İşitme engelli 10-14 yaş arası çocuklarda işitme düzeyi ile yazılı dil becerisi ilişkisinin incelenmesi. Ulusal Tez Merkezi (UMI: 334229)
- Karasu, H. P., Girgin, Ü. Ve Uzuner, Y.(2013) İşitme Engelli Öğrenciler İle İşiten Öğrencilerin Boşluk Doldurma Becerilerinin Değerlendirilmesi, *İlköğretim online*, 12/3, 701-712.

- Ekinci, D. (2007). Türkçe konuşan işitme engelli çocukların ad durum eklerini kullanım becerilerinin incelenmesi Ulusal Tez Merkezi (UMI NO: 195792)
- Sümer, H.M. (2014).Kaynaştırma ortamında öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin sözcükleri anlamsal işleme becerilerinin işiten okuyucularla karşılaştırılması. Ulusal Tez Merkezi (UMI: 381780)
- Efe, A. (2016). Kaynaştırma eğitimine devam eden işitme engelli öğrencilerin yazdıkları öykülerin incelenmesi. Ulusal Tez Merkezi (UMI NO: 425492)
- Çıplak, M. (2005). Uşak Merkez İlköğretim 5., 8. Ve 11. Sınıfların Yazılı Kelime Hazinesinin Belirlenmesi, AKU Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Ünsal. H. (2005). İlköğretim 5. ve 8. Sınıflar İle Ortaöğretim 11. Sınıfların Sözlü Anlatımdaki Kelime Hazinesi/ Afyon Örneği. Ulusal Tez Merkezi (UMI NO: 188146).
- Deniz, S. (2008)Özel Eğitim Sınıfına Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilere Okuma-Yazma Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Ulusal Tez Merkezi. (UMI NO: 218702).
- Duru, K. (2007). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Servetinin Belirlenmesi (Uşak / Sivaslı Örneği), AKU Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.